

PAPER DETAILS

TITLE: Sinif 6retmeni adaylarinin Rehberlik ve Arastirma Merkezlerine iliskin metaforik algilari

AUTHORS: Ahmet Zeki UYSAL,Canan SOLA 6ZGÜÇ,Ebru UZUNKOL

PAGES: 48-63

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/724268>

Kocaeli Üniversitesi

Eğitim Dergisi

E-ISSN: 2636-8846

2019 | Cilt 2 | Sayı 1

Sayfa: 48-63

**Kocaeli University
Journal of Education**

E-ISSN: 2636-8846

2019 | Volume 2 | Issue 1

Page: 48-63

Sınıf öğretmeni adaylarının Rehberlik ve Araştırma
Merkezlerine ilişkin metaforik algıları

Metaphoric perceptions of the candidates of
elementary education teacher regarding Counselling
and Research Centers

Canan SOLA ÖZGÜÇ, <https://orcid.org/0000-0002-4716-9028>

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, csola@sakarya.edu.tr

Ebru UZUNKOL, <https://orcid.org/0000-0002-1897-137X>

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ebrud@sakarya.edu.tr

Ahmet Zeki UYSAL, <https://orcid.org/0000-0003-4580-3336>

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ahmetzekiuyisal@gmail.com

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönderim Tarihi

16 Nisan 2019

Düzeltilme Tarihi

21 Mayıs 2019

Kabul Tarihi

24 Mayıs 2019

Önerilen Atıf

Recommended Citation

Sola Özgüç, C., Uzunkol, E., & Uysal, A. Z. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının rehberlik ve araştırma merkezlerine ilişkin metaforik algıları. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 48-63. <http://dx.doi.org/10.33400/kuje.554572>

ÖZ

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin çalışmalar ile bölgesindeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanınması, yerleştirilmesi ve eğitsel planlamalarının yapılarak takip edilmesi sürecini yürütmekle yükümlüdürler. Ancak sürecin doğru işleyebilmesi için sınıf öğretmeni tarafından RAM'a öğrencinin özellikleri ile ilgili bilgilendirme yapılması gerekmektedir. Bu aşamada sınıf öğretmenlerinin konu ile ilgili sahip olduğu bilgi ve beceriler önem kazanmaktadır. Bu düşünceden yola çıkılarak sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Lisans Programı son sınıfta öğrenim görmekte olan 54 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler ise sınıf öğretmeni adaylarının kişisel bilgilerine ilişkin bir bölüm ve "Rehberlik ve Araştırma Merkezi gibidir, çünkü" ifadesinin yer aldığı bir bölüm olmak üzere iki bölümden oluşan bir form aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının daha çok RAM'ların işlevlerine yönelik metaforlar ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre sınıf öğretmeni adaylarının 17'si RAM'ları öğrenciyi tanıyıp ona yol gösterici bir kurum olarak algılamaktadır. Bununla birlikte sınıf öğretmeni adaylarının 11'ünün Rehberlik ve Araştırma Merkezine ilişkin hatalı algılara sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Buna göre sınıf öğretmeni adaylarının 8'i RAM'ları eğitim kurumu olarak hizmet veren bir kurum olarak, 3'ü RAM'ları sağlamış oldukları hizmetin dışında hizmet veren bir kurum olarak algılamaktadır. Ayrıca sınıf öğretmeni adayları Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin özelliklerine ilişkin 7 ve yetersiz destek sağlayan kurumlar olmasına ilişkin 2 metafor üretmişlerdir. Elde edilen bulgular ışığında sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin hatalı algılarının giderilmesi için öğretmen yetiştirme sürecinde özel eğitim ve eğitsel değerlendirme süreçlerine ilişkin daha kapsamlı uygulamaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Rehberlik ve araştırma merkezleri (RAM), Sınıf öğretmeni adayları, Metaforik algılar

ABSTRACT

Counselling and Research Center (RAM) is obliged to carry out the process of identification, placement and educational planning of the individuals who require special education in the region with the studies on counselling and psychological counseling services in educational institutions. However, RAM- Counselling and Research Center needs to be informed about the characteristics of the student by the elementary education teacher. At this point, the knowledge and skills of the elementary education teachers about the subject gain significance. The aim of this study is to determine the perceptions of elementary education teacher candidates about RAM by means of metaphors. The research was carried out with the qualitative research method. The study group consists of 54 prospective teachers studying in the last year of undergraduate education at Sakarya University Faculty of Education. The data were collected through a form consisting of two sections in which the first section is based on personal information of the participants and the second section includes the perceptions of the elementary education teachers about RAM- Counselling and Research Center by using "RAM is like....., because...." statement. Content analysis was used to analyze the data. As a result of the research, it was concluded that elementary education teacher candidates mostly produced metaphors regarding the functions of RAM- Counselling and Research Center. According to that, 17 of the elementary education teachers perceive RAM as an institution that recognizes and guides the student. In addition to that, it was found that 11 of the elementary education teachers had incorrect perceptions about RAM- Counselling and Research Center. 8 of the elementary education teacher candidates perceive RAM as an institution serving as educational institution and 3 of the elementary education teacher candidates perceive RAM as an institution that provides services other than the service they have provided. In addition, elementary education teacher candidates produced 2 metaphors related to the characteristics of RAMs and 7 institutions providing inadequate support. In the light of the findings, in order to eliminate misconceptions of elementary education teacher candidates about RAM, it can be recommended to make more comprehensive applications regarding special education and educational evaluation processes in teacher training process.

Keywords: Counselling and research center (RAM), Elementary education teacher candidates, Metaphoric perceptions

GİRİŞ

Eğitim en önemli işlevi bireylerin potansiyellerini keşfetmek ve var olan potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirebilmelerini desteklemektir. Elbette bu amaca ulaşılabilmesinde öğretmenlerin oldukça büyük bir pay sahibi olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin bireysel farklılıkların farkında olarak, bireylerin bütünsel anlamda gelişimini desteklemeleri eğitimin amaçlarına ulaşılabilmesinde son derece önemlidir. Öğretmenlerin sahip olduğu yeterlilikler ve niteliklerinin iyi olması eğitime ilişkin çıktıların olumlu olmasının en önemli koşullarından biri olarak görülmektedir. Özellikle sınıf öğretmenlerinin mesleki ve kişisel niteliklerinin yeterli olması, öğrencilerin okulun ilk yıllarında karşılaştıkları durumlara adaptasyonunun daha iyi ve kolay olmasını sağlamaktadır (Sadık, 2002). Bununla birlikte eşit olanaklarla ilkökula başlamayan öğrenciler arasında öğrenme hızı konusunda farklılıklar görülebilmektedir. Sınıf öğretmenlerinin yaptıkları uyarlamalar ile bu durumlar aşılabildiği gibi bazı durumlarda gelişme kaydedilememektedir. Sınıf öğretmeni öğrencinin destek eğitim, özel eğitim gibi hizmetlerden yararlanması gerektiğini düşünerek öğrencinin detaylı değerlendirilmesi ve öğrenci için uygun olan eğitim ortamına yerleştirilmesi için talep oluşturabilir.

Özellikle hafif zihin yetersizliği gösteren öğrencilerin fark edilmesi akademik becerilerdeki performansın görülmeye başlandığı ilkökul yılları olabilmektedir (Avcıoğlu, 2017; Gürsel, 2010). Ağır düzeyde yetersizlik gösteren çocuklar erken yıllarda tespit edilebilmektedir, ancak belirtildiği gibi hafif düzeydeki öğrencilerin tespiti ilkökul yıllarına kadar anlaşılmayabilmektedir. Bu nedenle sınıf öğretmenleri, özel eğitim gerektiren öğrencilerin belirlenmesi açısından önemli bir role sahiptirler. Özel gereksinimli ya da özel gereksinimi olma şüphesi nedeniyle öğrencilerin tüm gelişim alanlarındaki özelliklerinin incelenmesi, yeterliliklerinin ve gereksinimlerinin belirlenerek uygun eğitim ortamına yerleştirilmesi, gelişimlerinin takip edilmesi süreci eğitsel değerlendirme süreci olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018a). Eğitsel değerlendirme süreci; (a) tarama (ilk belirleme) (b) gönderme öncesi (c) gönderme (d) tanılama (ayrıntılı değerlendirme), (e) program geliştirme ve (f) programın değerlendirilmesi süreçlerinden oluşmaktadır (Kargın, 2007). Sınıf öğretmenleri şüphe duyulan her öğrenci için bu basamaklardan tarama (ilk belirleme), gönderme öncesi ve gönderme aşamalarında aktif rol almaktadır. Ayrıntılı değerlendirmeden sonra tam zamanlı kaynaştırma kararı ile sınıfına geri dönen öğrencisi için (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) BEP geliştirme ve gelişmeleri izleme aşamasında da önemli görevleri bulunmaktadır (Işıkdöğün-Kayhan ve Uğurlu, 2018).

Eğitsel değerlendirme sürecinin ilk aşaması olan tarama diğer adıyla ilk belirleme aşamasında sınıf düzeyine uygun gereklilikleri yerine getiremeyen ya da sınırlılıklar yaşayan ve öğretim etkinliklerinde akranlarından geride kalan öğrenciler belirlenmektedir (Kargın, 2007). Tarama süreci, öğrenme ve davranış problemleri olan öğrencilerin uzman kişilere ve kuruluşlara gönderilmesini konusundaki kararları alabilmek için yapılan veri toplama çalışmalarını da kapsamaktadır (Gürsel ve Vuran, 2010). Gönderme öncesi süreç, farklı gelişim gösterdiği düşünülen öğrencileri Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) ne yönlendirme yapmadan önce sınıf öğretmenin öğretim yöntemi, kullanılan araçlar, fiziksel ortam ve ders içinde uyarlamalar yaparak öğrencilerin yaşadığı güçlükleri aşabilmesi için yaptığı çalışmaları kapsamaktadır. Bu süreçte yapılan çalışmaları, sınıf öğretmeni kaydedip raporlamalıdır. Gönderme öncesi sürecin amacı, bazı uyarlamalarla öğrenci akranlarının düzeyine erişebilecekken ayrıntılı değerlendirmeye girerek gereksiz şekilde etiketlenmesini önlemektedir (Çuhadar, 2017; Kargın, 2007). Dolayısıyla sınıf öğretmenleri eğitsel değerlendirme süreci içerisinde neyi, nasıl yapacağı bilgisine sahip olursa öğrenciyi RAM'a yönlendirilmeden etiketlenmemesini sağlayabilir. Sınıf öğretmenin aktif olarak rol oynadığı bu süreçte doldurması gereken formlardan biri ise "Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu'dur. Bu formda öğrencinin gönderme öncesi süreçte yapılan tüm çalışmaların detaylarını sınıf öğretmeni doldurmalıdır. Bunun yanı sıra formda öğrencinin bilişsel, dil ve konuşma, sosyal ve psikomotor beceri; okuma yazma/Türkçe, matematik, öz bakım ve hayat bilgisi/sosyal bilgiler bilgi düzeyleri de sınıf öğretmeni tarafından doldurulmalıdır.

Gönderme süreci, yapılan tüm uyarlama ve müdahalelere rağmen öğrencinin uygulanan eğitim programından yararlanamaması üzerine, eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi amacıyla eğitsel

tanılama, izleme ve değerlendirmenin yapıldığı RAM'a başvurulmadan hemen önceki süreçtir. Bu süreçte öğrenci hakkında elde edilen tüm bilgiler raporlanır. Öğrencinin ayrıntılı değerlendirmeye gönderilmesi yani RAM'a yönlendirilmesi başta sınıf öğretmeni olmak üzere okul rehberlik servisi ve öğrencinin ailesinin birlikte aldığı kararlarla gerçekleşmektedir (Kargın, 2007).

Ayrıntılı değerlendirme RAM tarafından yapılmaktadır. RAM yapısında bulunan "Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü" çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve akademik yeterlilik açısından yaşıtlarına göre belirgin farklılık gösteren öğrencilere yönelik zekâ testi ve performans gelişim formu uygular. RAM'da bulunan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu öğrencilerin performans durumuna göre resmi tedbir kararı kapsamında uygun okula yerleştirmeyi (tam zamanlı kaynaştırma öğrencisi olarak normal eğitim sınıfı, özel sınıf, özel eğitim okulları) gerçekleştirir ve yıllık gelişimlerini izler (Ateş, 2018; MEB, 2018b; Şahin ve Pehlivan, 2006). Kaynaştırma kapsamında yerleştirilen öğrencisi için sınıf öğretmeninin görev ve sorumlulukları devam eder. Bu doğrultuda öğrenci için BEP geliştirme, öğrencideki gelişimi izleme görevlerini yerine getirmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sınıfında özel yetenekli olduğunu düşündüğü öğrenciler için sınıf öğretmenlerinin tanılanması için aday gösterme görevleri de bulunmaktadır. Ayrıca, özel yetenekli olan öğrencisi için destek eğitim odası talebi etmek için "Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu" doldurarak RAM'a yönlendirmede de bulunabilmektedirler (MEB 2018b).

Eğitsel değerlendirme süreci içerisinde sınıf öğretmenleri doğrudan ya da dolaylı olarak önemli görevler üstlenmektedirler (Çuhadar, 2017). Sınıf öğretmeninin yalnızca kaynaştırmaya ilişkin, farklı gelişen çocukların eğitimi hakkında olumlu tutumlara sahip olması yeterli olmamaktadır. Farklı gelişen bir öğrencisi olduğunda eğitsel değerlendirme sürecinde hangi basamakları izleyeceği, hangi uzmanlar ve kurumlar ile iş birliği içerisinde çalışması gerektiği konusunda bilgi sahibi olması da oldukça önemlidir. Çuhadar (2017)'ın sınıf öğretmenlerinin eğitsel değerlendirme sürecinin aşamalarına ilişkin görüşlerini belirlediği araştırmada sınıf öğretmenlerinin eğitsel değerlendirme sürecinin birinci basamağı olan ilk belirleme (tarama) aşamasında sorun yaşamadıklarını ancak gönderme öncesi süreç ve gönderme sürecinde sorunlar yaşadıklarını saptamıştır. Bu gerekçe ile sınıf öğretmenlerinin gönderme öncesi ve gönderme sürecine ilişkin bilgilendirilmesinin önemini vurgulamıştır.

Eğitsel değerlendirme sürecinde sınıf öğretmenlerinin iş birliği içerisinde çalışması gereken kurumlardan biri RAM'dır. "RAM, eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin çalışmalar ile bölgesindeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanılanması, yerleştirilmesi ve eğitsel planlamalarının yapılarak takip edilmesi sürecini yürüten ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açılan kurumlar" olarak tanımlanmaktadır (Karasu, 2014; MEB Tebliğler Dergisi, 2008; Tiryakioğlu ve Avcıoğlu, 2013). Gönderme öncesi süreçte ne tür çalışmalar yapıldığı ve öğrencinin özellikleri konusunda RAM, sınıf öğretmenleri tarafından bilgilendirilmelidir. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin özellikle yönlendirme sırasında RAM'a bilgi sağlama, öğrenci hakkındaki görüşlerini belirtme konusunda bilgi ve becerileri edinmesi önemlidir. Bu amaçla sınıf öğretmeni adaylarının meslek hayatına başladıklarında RAM ile iş birliği yapacakları durumlarda başarılı olabilmeleri için RAM hakkında bilgiye sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir. Geleceğin öğretmenleri olan sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algılarının ortaya konulması, konu ile ilgili eksik bilgilerin ya da yanlış algıların belirlenerek bunlara ilişkin gerekli önlemler alınabilmesine imkân sağlaması bakımından önemlidir. Literatür incelendiğinde RAM'lara yönelik çalışmaların daha çok bu kurumlarda çalışan personellerle (Kağan, 2010) ya da okul yöneticileri (Özak, Vural ve Avcıoğlu, 2008) ile sınırlı olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenleri ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yürütülen araştırmaların ise çoğunlukla kaynaştırma uygulamalarına ilişkin öğretmen tutum (Avramidis ve Norwich, 2002) ve görüşleri (Saraç ve Çolak, 2012) üzerine yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda kaynaştırma eğitiminin sağlıklı bir şekilde başlatılıp yürütülebilmesi için son derece önemli bir kurum olan RAM'larla ilgili çalışmaların sınırlı kaldığı göze çarpmaktadır. Bu araştırmada da bu eksikliklerden ve düşüncelerden yola çıkılmış ve geleceğin öğretmenleri olan sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algıları metaforlar aracılığı ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Metafor terimi bireylerin düşüncelerini ifade etmek için günlük hayatta sıkça kullandıkları dilsel bir benzetme olgusudur (Güveli vd., 2011). Bilişsel bir süreç ile birlikte dile yansıyan metaforlar bireylerin algı ve bilgilerinin etkileşim halinde olmasıyla ortaya çıkmaktadır. (Alpaslan ve Kutanis, 2007). Bu noktada metaforların, bireylerin olayların ortaya çıkışı ve işleyişi hakkında düşüncelerimize yön veren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan birisi olduğu söylenebilir (Saban, 2004). Metaforlar, bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarında güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak görev yapmaktadırlar. Zihinsel süreç içerisinde bu haritalama ve modellemelerle dış dünyamızı anlatır ve anlamlandırabiliriz (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Metaforların, tecrübeleri ve buna dayanarak algıları yansıtmaları sebebiyle bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algılarının belirlenmesinde metaforlar kullanılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algılarının belirlenmesi amacı ile aşağıdaki iki soruya yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara yönelik oluşturdukları metaforlar nelerdir?
2. Sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara yönelik oluşturdukları metaforlar hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algılarının, oluşturdukları metaforlar yolu ile belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırma betimsel tarama modelinde olup, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Tarama modelleri, geçmişte olmuş veya halen devam eden olayları olduğu gibi ortaya koymayı hedefleyen araştırmalardır. Tarama modellerinde olayı değiştirmek adına herhangi bir müdahaleden söz edilemez (Karasar, 2016). Bu çalışmada da sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algıları, geliştirdikleri metaforlar aracılığıyla ayrıntılı bir şekilde incelenerek ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Lisans Programı son sınıfta öğrenim görmekte olan 54 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde belli ölçütleri sağlayan durumları belirlemek yani önceden belirlenen ölçüt ya da ölçütlere göre katılımcıların seçilmesi esastır (Baltacı, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada ölçüt olarak "ilköğretimde kaynaştırma" dersini almış ya da bu derse en az 6 ders saati süresi katılım göstermiş olma durumu ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Lisans Programı son sınıfta öğrenim görmekte olan ve çalışmaya katılmak için gönüllü olduğunu belirten 56 öğretmen adayı araştırmaya katılmıştır. Ancak yazmış oldukları metaforlar ile gerekçelerinin uyumlu olmadığı görülen iki form analize dahil edilmemiştir. Buna göre araştırmanın çalışma grubu 54 kişiden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 51'i kadın, 3'ü erkektir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin algıları kişisel bilgilerine ilişkin bir bölüm ve "Rehberlik ve Araştırma Merkezi gibidir, çünkü" ifadesinin yer aldığı bir bölüm olmak üzere iki bölümden oluşan bir form aracılığı ile toplanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veri toplama aşamasında katılımcılar arasında etkileşim olmamasına özellikle dikkat edilmiştir. Öğretmen adaylarının formu doldurma süreleri yaklaşık 25 dakikadır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi beş basamakta gerçekleştirilmiştir:

Verilerin aktarılması ve ayıklanması

Sınıf öğretmeni adaylarının doldurmuş olduğu formlar ayrıntılı bir biçimde incelenmiş, geliştirilen metaforlar ve açıklamaları dikkatlice okunmuştur. Bu aşamada belirgin bir metafor

üretilmeyen ya da metafor üretildiği halde geçerli bir açıklama ile desteklenmeyen verilerin ayıklanması hedeflenmiştir. Bu aşamada iki veri analize dâhil edilmemiştir.

Sınıflandırma ve kodlama

Bu aşamada ayıklanan veriler ilk olarak numaralandırılmış ve her veriye bir kod verilmiştir (ÖK1-ÖK.../ÖE1-ÖE...)¹. Ardından elde edilen metaforlar tek tek listelenmiştir.

Kavramsal kategorilerin geliştirilmesi

Bu aşamada bütün metaforlar ve gerekçeleri tekrar ayrıntılı bir şekilde okunarak, birbiri ile benzer noktaları vurgulayan metaforlar gruplandırılmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler oluşturulduktan sonra kategoriler benzer özelliklerine göre gruplandırılarak ana kategoriler oluşturulmuştur.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları

Nitel araştırmalarda geçerlik kavramı araştırmaya konu olan olayların kabul edilebilir bir şekilde açıklanabilir olmasını ifade etmektedir (Koç, 2016). Yine geçerlik toplanan ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaşıldığını açıklaması ile mümkün olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.257). Bu araştırmada da yöntem kısmı ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bununla birlikte kategorilerin özelliklerine ilişkin açıklamalara yer verilerek bu açıklamalar sınıf öğretmeni adaylarının ifadelerinden bire bir alıntılar ile desteklenmiştir. Araştırmanın güvenirliğinin sağlanması için araştırmacılar arası tutarlılığın hesaplanması yoluna gidilmiştir. Bunun için iki araştırmacı ilk olarak ayrı ayrı kategoriler oluşturmuş, ardından iki araştırmacı bir araya gelerek ortak bir şekilde kategorilere ve alt kategorilere karar verilmiştir. Bu kategorilere son hali verildikten sonra başka bir araştırmacıya kategori listesi ve metaforlar ile gerekçelerinin tam listesi verilmiş ve metaforları oluşturulan kategorilere yerleştirmesi istenmiştir. Bu aşamada Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği "Güvenirlik = [Görüş Birliği/(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)]" güvenirlik formülünden yararlanılmıştır. Buna göre güvenirlik düzeyi %90 olarak bulunmuş ve araştırmanın güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BULGULAR

Sınıf Öğretmeni Adayları Tarafından Geliştirilen Metaforlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilk olarak, sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara ilişkin oluşturdukları metaforların tamamı frekans ve yüzde oranları ile birlikte sunulmuştur. Tablo 1'de sınıf öğretmeni adayları tarafından oluşturmuş oldukları metaforların tamamına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1'de yer alan veriler incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının RAM'lara yönelik toplam 46 metafor geliştirmişlerdir. Metafor listesi incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının oldukça çeşitli metaforlar geliştirdiği belirlenmiştir. Öğretmen adayları tarafından en çok pusula (4) metaforunun kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Pusula metaforunu navigasyon, harita, ağaç ve su metaforları takip etmektedir.

1 Ö harfi öğretmen adayını, K harfi kadın öğretmen adaylarını, E harfi erkek öğretmen adaylarını temsil etmektedir.

Tablo 1. Sınıf öğretmeni adaylarının ürettiği oldukları metafor listesi

No	Metafor	f	No	Metafor	f
1	Pusula	4	24	Diyaliz makinesi	1
2	Navigasyon	2	25	Ağrı kesici	1
3	Harita	2	26	Bir bardak çay	1
4	Ağaç	2	27	Jeneratör	1
5	Su	2	28	Gps	1
6	Deniz feneri	2	29	Stetoskop	1
7	Uyarı cihazı	1	30	Kış güneşi	1
8	Doktor	1	31	Fayda vermeyen ilaç	1
9	Büyüteç	1	32	Kapı kolu	1
10	Cetvel	1	33	Kitap	1
11	Tabela	1	34	Turist rehberi	1
12	Mars'a gönderilen keşif aracı	1	35	Antibiyotik	1
13	Toprak	1	36	Gece lambası	1
14	Ayrımsal damıtma	1	37	Ayrıştırıcı madde	1
15	Süper kahraman	1	38	Çiftlik	1
16	Albatros kuşu	1	39	Müzik aleti	1
17	Mikroskop	1	40	Aşçı	1
18	Dereceli gözlük	1	41	Gökkuşağı	1
19	Geri dönüşüm tesisi	1	42	Kütüphane	1
20	Anne kuş	1	43	Oksijen	1
21	Düşünce adamı	1	44	Serum	1
22	Güneş	1	45	Rasathane	1
23	Eczanede ilaç yapan biri	1	46	İlaç	1
Toplam:					54

Sınıf Öğretmeni Adayları Tarafından Geliştirilen Metaforlara İlişkin Kategorilerin İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adayları Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine yönelik 46 metafor geliştirmişlerdir. Geliştirmiş oldukları metaforlar, özelliklerine göre “RAM’ların İşlevlerine ilişkin algılar”, “RAM’ların özelliklerine ilişkin algılar”, “RAM’ların yetersizliğine ilişkin algılar” ve “RAM’lara ilişkin hatalı algılar” olmak üzere 4 ana kategoride toplanmıştır. Bu ana kategoriler sınıf öğretmeni adaylarının geliştirmiş oldukları metaforlar incelenerek toplam 10 alt kategoriye ayrılmıştır. Tablo 2’de üretilen metaforların ait olduğu ana ve alt kategorilere yer verilmiştir.

Tablo 2’de yer alan veriler incelendiğinde “RAM’ların işlevlerine ilişkin algılar” ana kategorisinde 34, “RAM’ların özelliklerine ilişkin algılar” ana kategorisinde 7, “RAM’ların yetersizliklerine ilişkin algılar” ana kategorisinde 2 ve “RAM’lara ilişkin hatalı algılar” ana kategorisinde 11 olmak üzere toplam 54 metafor üretilmiştir. Metaforların sıklık durumu incelendiğinde; “RAM’ların işlevlerine ilişkin algılar” ana kategorisinde yer alan alt kategorilerde 31, “RAM’ların özelliklerine ilişkin algılar” ana kategorisinde yer alan alt kategorilerde 6, “RAM’ların yetersizliğine ilişkin algılar” ana kategorisinde 2 ve “RAM’lara ilişkin hatalı algılar” ana kategorisinde yer alan alt kategorilerde 10 olmak üzere toplam 49 metafor yer almaktadır.

Tablo 2. Üretilen metaforların ait olduğu ana ve alt kategoriler

Ana Kategoriler	Alt Kategoriler	Metaforlar	f
RAM'ların İşlevlerine İlişkin Algılar	Öğrenciyi tanıma ve/veya yol gösterici olması bakımından RAM'lar	Pusula (4), anne kuş (1), uyarı cihazı (1), navigasyon (1), harita (1), büyüteç (1), deniz feneri (1), ayrımsal damıtma (1), mikroskop (1), dereceli gözlük (1), tabela (1), düşünce adamı (1), doktor (1), turist rehberi (1).	17
	Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre destek bakımından RAM'lar	Çiftlik (1), aşçı (1), harita (1), süper kahraman (1), toprak (1), ilaç (1), gece lambası (1).	7
	Öğretmenleri yönlendirmesi bakımından RAM'lar	Jeneratör (1), gps (1), navigasyon (1), cetvel (1), bir bardak çay (1).	5
	Rehberlik hizmetleri bakımından RAM'lar	Serum (1), deniz feneri (1), kapı kolu (1)	3
	Çözüm üretmeye destek olması bakımından RAM'lar	Diyaliz makinesi (1), stetoskop (1).	2
	5	31	34
RAM'ların Özelliklerine İlişkin Algılar	Kapsayıcı kurumlar olması bakımından RAM'lar	Albatros kuşu (1), müzik aleti (1), gökkuşağı (1), kütüphane (1)	4
	Temel bir ihtiyaç olması bakımından RAM'lar	Oksijen (1), su (2)	3
	2	6	7
RAM'ların Yetersizliğine İlişkin Algılar	Yetersiz destek sağlaması bakımından RAM'lar	Fayda vermeyen ilaç (1), kış güneşi (1)	2
	1	2	2
RAM'lara İlişkin Hatalı Algılar	Eğitim kurumu olarak RAM'lar	Ağaç (2), ağrı kesici (1), kitap (1), güneş (1), eczanede ilaç yapan biri (1), antibiyotik (1), Mars' gönderilen keşif aracı (1).	8
	Hizmet kapsamı bakımından RAM'lar	Rasathane (1), geri dönüşüm tesisi (1), ayrıştırıcı madde (1)	3
	2	10	11
Toplam	10	49	54

Sınıf Öğretmeni Adayları Tarafından Geliştirilen Metaforların Ait Oldukları Ana Kategoriler Açısından İncelenmesi

RAM'ların işlevlerine ilişkin algılar

“RAM'ların işlevlerine ilişkin algılar” ana kategorisi altında “Öğrenciyi tanıma ve/veya yol gösterici olması bakımından RAM'lar” (17), “Öğrencilere ihtiyaçlarına göre destek bakımından RAM'lar” (7), “Çözüm üretmeye destek olması bakımından RAM'lar” (2), öğretmenleri yönlendirmesi bakımından RAM'lar (5) ve “Rehberlik hizmetleri bakımından RAM'lar” (3) olmak üzere beş alt kategoriden oluşmaktadır. Tablo 3'te RAM'ların işlevlerine ilişkin metafor geliştiren sınıf öğretmeni adaylarının görüş örnekleri verilmiştir. Tablo 3'te verilen sınıf öğretmeni adaylarının görüş örnekleri incelendiğinde; adayların, RAM'ların çalışma alanlarına yönelik işlevselliğine vurgu yaptığı görülmektedir.

Tablo 3. RAM'ların işlevlerine ilişkin metafor geliştiren sınıf öğretmeni adayları görüş örnekleri

Metafor Adı	Alt Kategori	Adaylardan Alıntı Cümleler
Pusula	Öğrenciyi tanıma ve yol gösterme	<i>“Pusulasız insanlar yönünü bulamaz. Kaybolur. Gideceği yere, gitmesi gereken yere varamaz. Döner durur. Ancak pusulası olan insanlar doğru yolu bulur. Kendini güvende hisseder. Rehberlik araştırma merkezleri de bu yüzden özel gereksinimli bireylerin kendini bulmasını sağlar.”</i>
Çiftlik	İhtiyaçlara destek olma	<i>“İçerisinde özel ihtiyaçları olanlar için ayrı ayrı programlar, ayrı ayrı reçeteler hazırlayan uzmanlar bulunmaktadır. Mesela bir at çiftliğinde onların bakımı ile ilgilenen veterinerler, seyisler ve jockeyler bulunur. RAM'larda da onların ihtiyacına karşılık vermek için uygun düzenlemeleri ayarlayacak görevliler bulunur.”</i>
Diyaliz	Çözüm üretmeye destek olma	<i>“Okulun tıkanıdığı, yetersiz kaldığı yerde eğitimin devam edebilmesi için sistemdeki yetersizliğin açığını kapatır.”</i>
Navigasyon	Öğretmenleri yönlendirme	<i>“Navigasyon bize yol gösterir. Yeterli bilgiye sahip olmadığımız zamanlarda bizden daha fazla bilgiye sahip bir kimseye ya da bir nesneye ihtiyaç duyarız. Benim için RAM'da böyledir.”</i>
Deniz feneri	Rehberlik hizmetleri sağlama	<i>“Öğrenci de bir gemi gibidir. Rotası gideceği yol bellidir. Fakat herhangi bir fırtına, rüzgâr yolunu kaybetmesin diye yol göstermektedir. Öğrencinin yaşadığı psikolojik sorunlar RAM tarafından fark edilir ve yol gösterilir.”</i>

RAM'ların özelliklerine ilişkin algılar

RAM'ların özelliklerine ilişkin algılar” ana kategorisi altında “Kapsayıcı kurumlar olması bakımından RAM'lar” (4) ve “Temel bir ihtiyaç olması bakımından RAM'lar” (3) olmak üzere iki alt kategoriden oluşmaktadır. Tablo 4'te RAM'ların özelliklerine ilişkin metafor geliştiren sınıf öğretmeni adayları görüş örneklerine yer verilmiştir.

Tablo 4. RAM'ların özelliklerine ilişkin metafor geliştiren sınıf öğretmeni adayları görüş örnekleri

Metafor Adı	Alt Kategori	Adaylardan Alıntı Cümleler
Kütüphane	Kapsayıcı kurum olma	<i>“Kütüphanede farklı ve çeşit çeşit kitaplar yer alır. Kütüphane hiçbirine olumsuz bakmaz, istememezlik yapmaz. Hepsini korur, kollar. Ayrımcılık yapmaz. Yepyeni bir kitaba da sayfaları eksik, yırtılmış bir kitaba da aynı ilgiyi ve sevgiyi gösterir.”</i>
Oksijen	Temel bir ihtiyaç olma	<i>“Özel gereksinimli çocukların hayatta yaşayabilmesi için RAM'a ihtiyacı vardır. Tıpkı bizim yaşamak için oksijene ihtiyacımız olduğu gibi. Bu yüzden RAM özel gereksinimli çocuklar için oksijendir.”</i>

Tablo 4'teki sınıf öğretmeni aday görüşleri incelendiğinde; sınıf öğretmeni adaylarının RAM'ların sahip olduğu özelliklere odaklandıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Sınıf öğretmeni adayları RAM'ları, farklı özellikteki bireyleri ayırt etmeksizin kabul eden; özel gereksinimli bireyler açısından olmazsa olmaz bir kurum olduğunu vurgulamıştır.

RAM'ların yetersizliğine ilişkin algılar

“RAM'ların yetersizliğine ilişkin algılar” ana kategorisi altında “Yetersiz destek sağlaması bakımından RAM'lar” (2) olarak bir alt kategoriden oluşmaktadır. Bu alt kategoriye ilişkin fayda vermeyen ilaç (1), kış güneşi (1) olmak üzere toplam iki metafor üretildiği görülmektedir. Tablo 5'te RAM'ların yetersizliğine ilişkin metafor geliştiren sınıf öğretmeni adayları görüş örneklerine yer verilmiştir.

Tablo 5'e bakıldığında, sınıf öğretmeni adaylarının RAM'ların işlevselliğinin düşük olduğunu, RAM'da yer alan üyelerin görev bilincinden uzak olduğunu düşünerek; RAM'ları yetersiz hizmet veren bir kurum olarak algıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. RAM'ların yetersizliğine ilişkin metafor geliştiren sınıf öğretmeni adayları görüş örnekleri

Metafor Adı	Alt Kategori	Adaylardan Alıntı Cümleler
Kış güneşi	Yetersiz destek sağlaması bakımından RAM'lar	<i>“Kış güneşi bizi ısıtmaz sadece varlığını biliriz. RAM'lar da ihtiyacı olan bireylere yeterli katkıyı sağlamamaktadır.”</i>
Fayda vermeyen ilaç	Yetersiz destek sağlaması bakımından RAM'lar	<i>“İlaç hastalığın tedavisi için uygun değilse hastaya fayda vermez. Bence RAM'lar çalışanlarının yeterli görev bilinci taşınamasından dolayı öğrencilere yeterli desteği verememektedir.”</i>

RAM'lara ilişkin hatalı algılar

RAM'lara ilişkin hatalı algıların incelendiği ana kategori altında “Eğitim kurumu olarak RAM'lar” (8) ve “Hizmet kapsamı bakımından RAM'lar (3)” olmak üzere iki alt kategoriden oluşmaktadır. Tablo 6'da RAM'lara ilişkin hatalı metafor geliştiren sınıf öğretmeni adayları görüş örneklerine yer verilmiştir.

Tablo 6. RAM'lara ilişkin hatalı metafor geliştiren sınıf öğretmeni adayları görüş örnekleri

Metafor Adı	Alt Kategori	Adaylardan Alıntı Cümleler
Ağaç	Eğitim kurumu olarak RAM'lar	<i>“Ağacın bir sürü dalı vardır ama bir gövdesi vardır. RAM'da tek çatı altında farklı farklı özelliği olan çocuklar bulunmaktadır. Dallar gövdeden çıkıp gelişir ve büyürler. RAM'daki öğrenciler de RAM'da yapılan uygulamalar sayesinde gelişir.”</i>
Ayrıştırıcı madde	Hizmet kapsamı bakımından RAM'lar	<i>“Bireyleri yeterlilik ve yetersizliklerine göre ayırıştırır.”</i>

Tablo 6'ya bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının RAM'ların görev ve sorumlulukları dışında kalan işlerin RAM'lar tarafından yapıldığını ya da RAM'ları eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü kurumlar olarak algılamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının RAM'a ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının geliştirmiş oldukları metaforlar; “RAM'ların işlevlerine ilişkin algılar”, “RAM'ların özelliklerine ilişkin algılar”, “RAM'ların yetersizliğine ilişkin algılar” ve “RAM'a ilişkin hatalı algılar” olmak üzere dört ana kategoride toplanmıştır. Ana kategoriler oluşturulan metaforlara göre toplam 10 alt kategoriye ayrılmıştır. Araştırmaya katılan

54 sınıf öğretmeni adayı 46 çeşit metafor üretmişlerdir. Katılımcı sayısı ve metafor çeşitliliği incelendiğinde formların doldurulması sürecinde etkileşimin oldukça az olduğunu söylemek mümkündür.

Sınıf öğretmeni adaylarının oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri hazırlanarak oluşturulan kategorilerden ön plana çıkanlar “RAM’ların işlevlerine ilişkin algılar” ve “RAM’lara ilişkin hatalı algılar” ana kategorileri olmuştur.

Sınıf öğretmeni adayları “RAM’ın işlevlerine ilişkin algılar” ana kategorisinde toplam 31 farklı metafor üretmişlerdir. Bu ana kategori altında yer alan metaforlar incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ları daha çok işlevleri bakımından değerlendirdiği görülmektedir. “Öğrenciyi tanıma ve/veya yol gösterici olması bakımından RAM’lar” alt kategorisinde toplam 14 farklı metafor üretilmiştir. Bu kategoride en çok tekrar eden metafor ise pusula (4) olmuştur. Bu metaforlarda sınıf öğretmeni adayları RAM’ların öğrencilerin özelliklerinin belirlenmesi, öğrencilerin yakından tanınması ve daha verimli bir hayat sürdürebilmeleri için yol gösterici olması işlevlerine odaklanmışlardır. Bir anlamda öğretmen adayları RAM’ların tanılama ve öğrenciyi yönlendirme işlevine atıfta bulunmuşlardır.

“Öğrenci ihtiyacına göre destek bakımından RAM’lar” alt kategorisinde ise yedi farklı metafor üretilmiştir. Bu kategori altında yer alan metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ları her bir öğrencinin bireysel ihtiyacına göre destek sağlayan kurumlar olarak algıladıkları sonucuna ulaşılabilir.

“Öğretmeni yönlendirmesi bakımından RAM’lar” alt kategorisinde beş farklı metafor üretilmiş ve metaforlar tekrar edilmemiştir. Bu alt kategori incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ları öğretmenleri öğrencilere daha iyi bir öğrenme süreci sağlayabilmeleri bakımından yönlendiren bir kurum olarak algıladıkları görülmektedir.

“Rehberlik hizmetleri bakımından RAM’lar” alt kategorisinde üç farklı metafor üretilmiştir. Bu alt kategoriye göre sınıf öğretmeni adaylarının bir kısmı, RAM’ların daha çok rehberlik işlevine odaklanmıştır.

“Çözüm üretmeye destek olması bakımından RAM’lar” alt kategorisinde iki farklı metafor geliştirilmiştir. Bu alt kategori sınıf öğretmeni adaylarının metaforları ve gerekçeleri incelendiğinde tüm alt kategoriler arasında en az metafor üretilen alt kategori olduğu görülmektedir. Bu alt kategoride ise, öğrencilerin sorunlarının tam olarak çözüme ulaşabilmesi için RAM’ın desteğinin mutlaka olması gerektiği vurgulanmaktadır.

“RAM’ların işlevlerine ilişkin algılar” ana kategorisinde, sınıf öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlar ve gerekçelerinde RAM’ların görev ve sorumluluklarına, bireyler açısından önemine ve gerekliliğine vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte sınıf öğretmeni adayları RAM’ların öğrencilerin özelliklerinin belirlenmesi, öğrencilerin yakından tanınması ve daha verimli bir hayat sürdürebilmeleri için yol gösterici olması işlevlerine odaklanmışlardır. Bir anlamda öğretmen adayları RAM’ın tanılama ve öğrenciyi yönlendirme işlevine atıfta bulunmuşlardır. Bu sonuca dayanılarak sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ların daha çok özel eğitim hizmetleri boyutuna ilişkin bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Oysaki RAM’lar özel eğitim hizmetleri ve rehberlik hizmetleri bölümü olarak iki bölümden oluşmaktadır (MEB, 2018b). Bu doğrultuda sınıf öğretmeni yetiştirmede RAM’ların hem özel eğitim hem de rehberlik hizmetleri bölümlerinin işleyişine ilişkin daha detaylı bir içerik aktarılması önerilebilir.

“RAM’a ilişkin hatalı algılar” ana kategorisinde araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları 10 farklı metafor üretmişlerdir. “RAM’a ilişkin hatalı algılar” ana kategorisinde yer alan “Eğitim kurumu olarak RAM’lar” alt kategorisinde toplam yedi farklı metafor üretilmiş olup kategoride tekrar eden metafor ise ağaç (2) olmuştur. Bu alt kategoride yer alan metaforlara göre, sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ları sürekli uygulamalar yapan bir eğitim kurumu olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

“Hizmet kapsamı bakımından RAM’lar” alt kategorisinde ise üç farklı metafor üretilmiş olup bu metaforlar incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ları ayrıştırma, öğrenci seçme, iyileştirme ve sosyalleştirme gibi farklı hizmetlerde bulunan bir kurum olarak algıladıkları bulgusuna ulaşılmıştır. RAM’lara ilişkin hatalı algılar kategorisi incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ların sunduğu hizmetler ile RAM’a ait görev ve sorumlulukları hatalı olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre sınıf öğretmeni adayları RAM’ları daha çok bir çözüm mercii olarak görmektedirler. Oysa RAM’daki özel eğitimi bölümü hizmetlerinin görev ve sorumlulukları incelendiğinde RAM’larda öğretim yapılmadığı ya da öğrencileri iyileştirme ve geliştirme gibi bir sorumluluklarının olmadığı açıkça görülmektedir (MEB, 2018a). Fakat öğretmen adaylarının algıları incelendiğinde, ağıri kesici, antibiyotik gibi metaforlar da göstermektedir ki öğrencilerin bu kuruma gittikten sonra iyileşerek dönecekleri gibi bir algıya sahiptirler. Fakat yetersizlik bir hastalık değildir, iyileştirme gösteremez, yetersizliği olan bireylerde gelişmeler kaydedilebilir ve bu gelişmeleri kaydedecek kişiler de öğretmenlerdir. Bu durum mesleğe atıldıklarında sınıflarına kaynaştırma öğrencisi olarak yerleştirilen öğrencilere ilişkin tutumlarını ve kaynaştırma uygulamalarındaki başarılarını olumsuz etkileyebilir.

Hizmet kapsamı bakımından hatalı algılar incelendiğinde, ayrıştırıcı madde ve geri dönüşüm tesisi gibi metaforlar göstermektedir ki öğretmen adayları RAM’ların özel gereksinimli bireyleri farklı bir ortamda eğitim almaları için ayrıştırıp, o bireyleri geliştirdikten sonra toplumla bütünleştirme hedefini güttüğü düşünülmektedir. Oysa özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel tanılamadan sonra alınan yerleştirme kararının öncelikli akranları ile birlikte eğitim alacağı tam zamanlı ya da yarı zamanlı kaynaştırma ortamlar olması Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde ifade edilmiştir (MEB, 2006; 2012, 2018a). Dolayısı ile RAM’ların ayrıştırma görevinin olmadığı, öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda mümkün olduğunca en az kısıtlayıcı ortamda eğitim almaları yönünde eğitsel yönlendirme yaptığı öğretmen adaylarına vurgulanmalıdır.

“RAM’ların özelliklerine ilişkin algılar” ana kategorisinde yedi sınıf öğretmeni adayı metafor üretmiştir. “Kapsayıcı kurumlar olması bakımından RAM’lar” alt kategorisinde dört farklı metafor üretilmiştir. “Temel bir ihtiyaç olması bakımından RAM’lar” alt kategorisinde ise oksijen (1) ve su (2) metaforları üretilmiştir. RAM’ların özelliklerine ilişkin algılar ana kategorisinde oluşturulan metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının RAM’ları birbirinden farklı özellikteki bireylere hizmet sunan, olmazsa olmaz bir kurum olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. RAM’ları kapsayıcı kurumlar olarak düşünen öğretmen adayları albatros kuşu (1), kütüphane (1) gibi metaforlarla RAM’ların birbirinden çok farklı özellikler gösteren bireylere ilişkin hizmetlerini betimlemişlerdir. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının öğrenme güçlüğü, zihinsel yetersizliği, otizm, üstün yetenek gibi farklı özellikler gösteren öğrenciler ile karşılaştıklarında eğitsel değerlendirme sürecinde RAM’ların önemli bir rolü olduğunu biliyor olmaları olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Öğretmen adaylarının bir kısmı ise RAM’ların verimli bir eğitim süreci için bir gereklilikten ziyade bir zorunluluk olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının sınıflarında bir özel gereksinimli öğrencisi olduğunda yapılması gereken adımları biliyor olmaları açısından olumlu bir durum olarak düşünülebilir. Bununla birlikte, öğretmen adaylarının RAM’ı bir zorunluluk olarak görmesi, öğrencisinin küçük uyarlamalar ile başarabileceği durumlarda da RAM’a göndermesine neden olabilir. Çuhadar (2017), gönderme öncesi süreçte yapılan planlı çalışmaların öğrenciler ayrıntılı değerlendirmeye ihtiyaç duymadan genel eğitim ortamında eğitimlerine sürdürmelerini sağlayacağını belirtmektedir.

“RAM’ların yetersizliğine ilişkin algılar” ana kategorisine ait tek alt kategori olan “Yetersiz destek sağlaması bakımından RAM’lar” kategorisinde sınıf öğretmeni adayları fayda vermeyen ilaç (1) ve kış güneşi (1) olmak üzere iki farklı metafor üretmişlerdir. Bu ana kategori tüm kategorilerde en az metafor üretilen kategori olmuştur. “RAM’ların yetersizliğine ilişkin algılar” kategorisinde yer alan metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının RAM’ları yetersiz destek veren kurumlar olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kategoriye ilişkin metafor üreten iki öğretmen adayı da fayda vermeyen ilaç ve kış güneşi metaforlarıyla RAM’ların yetersiz destek sağladıklarını ifade etmektedirler. Öğretmen adaylarını bu düşünceye iten nedenlerin tam olarak

RAM'ın işlevlerini biliyor olmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Bunun yanında öğretmen adayları RAM'lar ile ilgili olumsuz bir yaşantıya sahip olabilirler. Ancak bu araştırma kapsamında bu deneyimleri sorgulanmadığı için bu konuda bir yargıya varılamamaktadır. Ancak ilerleyen araştırmalarda metafor çalışmaları dışında, bu nedenlerin derinlemesine incelenmesi için farklı yöntemlerle desteklenerek araştırılması önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma kapsam açısından Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile sınırlıdır. Bununla birlikte sınıf öğretmeni adaylarının algılarını metaforlar aracılığı ile belirlemeyi amaçladığından öğretmen adaylarının belirtmiş oldukları metaforlar ve gerekçeleri ile sınırlıdır. Son olarak, araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Lisans Programında öğrenim görmektedir olan son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

KAYNAKÇA

- Alpaslan, S., & Kutanis, R. (2007). Bilimsel Bilgi Üretiminde Metaforların Rolü: Destek mi, Engel mi?. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 1-17.
- Arslan, M. M., & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Ateş, T. (2018). *Eğitsel mesleki ve kişisel rehberlik alanlarında yapılan faaliyetlerin incelenmesi: Ram kaynaklarına dayalı bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Avcıoğlu (2017). *Özel gereksinim duyan öğrencilerin eğitsel ve davranışsal değerlendirilmesi*. Ankara: Vize Basın Yayın.
- Avramidis, E., & Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: a review of the literature. *European journal of special needs education*, 17(2), 129-147.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Çuhadar, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin eğitsel değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 526-549. doi:10.24315/trkefd.307946
- Gürsel, O. (2010). Özel eğitimde değerlendirme. İ.H. Diken (Editör), *Özel eğitim içinde* (s.29-58). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürsel, O., & Vuran, S. (2010). Değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarını geliştirme. İ.H. Diken (Editör), *İlköğretimde Kaynaştırma içinde* (s.194-221). Ankara: Pegem Akademi.
- Güveli, E., İpek, S., Atasoy, E., & Güveli, E. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematik Kavramına Yönelik Metafor Algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(2), 140-159.
- Işıkoğlu-Uğurlu, N., & Kayhan, N. (2018). Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme süreçlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(29), 626-669. DOI: 10.14520/adyusbd.398385.
- Kağan, M. (2010). Ankara ilindeki devlet ve özel ilköğretim okulları ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin iş doyumlarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 39-55.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasu, N. (2014). Guidance and research centers of Turkey: From the perspective of parents. *European Journal of Special Needs Education*, 29(3), 358-369.
- Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Özel Eğitim Dergisi*, 8(1), 1-17.
- Koç, S. E. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik ve Güvenirlik. M.Y. Özden, & L. Durdu (Editörler), *Eğitimde üretim tabanlı çalışmalar için nitel araştırma yöntemleri* (149-165). Ankara: Anı Yayıncılık.
- MEB. (2018b). Rehberlik ve araştırma merkezi kılavuzu. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/17234231_ram_kilavuzu_2018.pdf adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2006). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/mevzuat/Ozel_Egitim_Hizmetleri_Yonetmeliği_son.pdf adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2012). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys.../2012.../27113614_ozelegitim21temmuz2012.doc

- MEB. (2018a). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeliği_07072018.pdf adresinden erişilmiştir.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (2008). *Rehberlik ve araştırma merkezi açma yönergesi*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_10/08101631_rehberlikvearastirmamerkeziyamaynergesi.pdf adresinden erişilmiştir.
- Özak, H., Vural, M., & Avcioğlu, H. (2008). Rehberlik araştırma merkezi müdürlerinin gönderme tanılama yerleştirme izleme ve değerlendirmeye ilişkin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 189-206.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Sadık, F. (2002). İlköğretim I. Aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 1-23.
- Saraç, T., & Çolak, A. (2012). Kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13-28.
- Şahin, C., & Pehlivan, G. (2006). Kırşehir rehberlik ve araştırma merkezi özel eğitim bölümünde incelenen öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre nitelikleri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 175-189.
- Tiryakioğlu, Ö., & Avcioğlu, H. (2013). Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlerinin özel eğitim bölümünün sorunlarını algılamaları. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG)*, 2(1), 13-29.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Students with special needs may not be diagnosed until the elementary school period. Elementary education teachers play a pivotal role in identifying these students who have come to elementary school and utilizing from appropriate education services. For the students with special needs to be recognized and instructed in the classroom, the elementary education teachers should be aware of the stages and the responsibilities of the educational evaluation process. These stages include screening, pre-sending, sending, detailed evaluation, development and evaluation of the program. In the screening (first determination) which is the first stage of the educational evaluation process, the elementary education teachers determine the students who may be in need of special needs by making observations in the course and out of the class. Elementary education teachers should make a number of adaptations and report them in order to eliminate the academic and social differences of the students who may have special needs in the pre-sending period which is the second stage. In the stage of sending, elementary education teachers report the whole information regarding the student who cannot make progress despite all the interventions provided in the pre-sending period and has a significant right in the decision to guide the student to RAM- Counselling and Research Center for a detailed evaluation (Kargin, 2007)

The institution where the detailed evaluation is made is RAM-Counselling and Research Center. It applies intelligence testing and forms for improving the performance for students who show important differences in terms of their individual characteristics, and peers. The Special Education Evaluation Committee, which is located in RAM-Counselling and Research Center, places the student in the appropriate school within the scope of the formal injunction according to the performances of the students and observes their annual development. The elementary education teachers continue their duties and responsibilities for the students coming to the class within the scope of inclusion and develop the IEP- Individualized Education Program for the students and observe their developments. Elementary education teachers undertake important responsibilities directly or indirectly during the educational evaluation process (Çuhadar, 2017). It is also important for the teachers to have an awareness related to know which steps to follow when they have a different student and to know which experts and institutions to work in cooperation with.

Method

This study aims to examine the candidates of the elementary education teacher perceptions about RAM-Counselling and Research Center by means of metaphors in a detailed way. The study group consists of 54 prospective teachers studying their last year at Sakarya University Faculty of Education, Elementary Education Teacher Undergraduate Program. While determining the participants, criterion sampling method was used among the purpose sampling methods. In this study, it is determined as criteria to be taken the course "mainstreaming in elementary education" or to be taken at least for 6 hours. In this context, 56 prospective teachers who are studying in Sakarya University Education Faculty Elementary Education Undergraduate Program and stated that they volunteered participated in the study. However, 2 forms were not included in the analysis because of the fact that the metaphors which participants wrote were not harmonious with their reasons. Accordingly, the study group consisted of 54 people. 51 of the elementary education teachers who participated in the study were female and 3 were male. The data were collected through a form consisting of two sections in which the first section is based on personal information of the participants and the second section includes the perceptions of the elementary education teachers about RAM- Counselling and Research Center by using 'RAM is like....., because.....' statement. The data were collected by the researchers. At the data collection stage, particular attention was paid to prevent the participants from interaction with each other. The candidate teachers spent 25 minutes to fill in the form. After the forms used in the research were collected, a code was given to each form (ÖK1-ÖK.../ÖE1-ÖE...). Then, the metaphors obtained in

the research were listed one by one. By reading all the metaphors and justifications again in detail, the main and sub-categories were formed by grouping the metaphors which emphasize similar points with each other.

Results, Discussion and Conclusion

This study aims to determine the perceptions of elementary education teachers about RAM-Counselling and Research Center by means of metaphors. The metaphors developed by the candidate teachers; perceptions about the functions of RAM, perceptions about the characteristics of RAMs, perceptions about the insufficiency of RAM and misperceptions related to RAM were collected in four main categories. The main categories are divided into 10 sub-categories in total according to the developed metaphors. 54 elementary education teachers who participated in the study produced 46 kinds of metaphors. When the metaphors and justifications of the elementary education teacher department students were examined, the main category in which they produced the most metaphors was “The perceptions about the functions of RAM”. In this category, 34 metaphors were produced in total. Elementary education teachers emphasized the importance and necessity of RAM in terms of duties and responsibilities for individuals about the metaphors they developed in this category. Based on this result, it can be said that candidates of elementary education teacher have more information about special education services of RAM. However, RAM- Counselling and Research Centers are divided into two sections as special education services and counseling services (MEB, 2018a). According to the number of metaphor kinds produced by candidates of elementary education teacher, the category they produced the most metaphors was the category of “misperceptions related to the RAM” after the category of “the perceptions about the functions of RAM”. In this main category, 11 candidate elementary education teachers produced 10 different metaphors. When the metaphor and justifications of the elementary education teacher department students were examined, it was concluded that they perceived the duties and responsibilities of the RAM and the services it provides incorrectly. The perception of RAM as a solution authority in the rationale of metaphors is an erroneous perception. Because when the duties and responsibilities of the services of the special education department, are examined, it is clearly seen that there is no education and there is no responsibility regarding improvement or development in RAM. (MEB, 2018b).

In the main category of “perceptions about the characteristics of RAMs”, 6 different metaphors were developed. When this metaphor and its rationale were examined, it is concluded that prospective teachers perceive RAM as an indispensable institution providing services to individuals with different characteristics. In this context, it can be considered as a positive situation that the candidates of elementary education teachers know that RAMs have an important role in the educational evaluation process when they encounter students who have different characteristics such as learning disability, mental disability, autism, and superior ability. Some of the candidate teachers stated that RAM is an obligation rather than a requirement for an efficient training process. This finding can be considered as a positive situation in terms of the fact that elementary education teachers know the steps to be taken when they have a student with special needs in their class. In all the main categories, the category of “perceptions about the insufficiency of RAM” was the main category in which the least metaphor was produced and only two metaphors were produced by the elementary education teacher candidates. When the metaphors and justifications of the candidate elementary education teachers were examined, it was concluded that they perceived the RAM as insufficient support institutions. Among the reasons that the prospective teachers perceived in this way, it may be that they do not know the functions of RAM or have a negative experience.